

зворушують не тільки вмілою організацією переказу фактів і подій, але, у першу чергу, емоційними забарвленнями, ліричними відступами, інформативними повідомленнями та ситуативними імпровізаціями». До цих слів можна додати: той, хто прочитає рецензовану книжку, матиме, поза всяким сумнівом, радість для душі.

Микола Зимомря, проф. (Дрогобич)

Микола Ткачук, проф. (Тернопіль)

Голоси пам'яті й культури визначного поета

(Дмитро Павличко. Голоси мого життя. Статті, виступи, інтерв'ю. Документи. – Київ: В-во Соломії Павличко «Основи», 2013. – 744 с.)

Сказати б замість заспіву: на сторінках «Літературної України» від 28 лютого 2013 року надрукована змістовна стаття Віталія Радчука під неоднозначною назвою «Америка – світові: читайте Павличка!». Прагнемо зробити «вкраплення», оскільки поділяємо це цікаво закреслене твердження: «Поезія – це намолений храм, де слова мають значення тому, що їх вимовили тисячі людей. Вона примхлива й багатовимірна. А тому не знає ні школи психологів творчості чи біографістів, ні рецептивної естетики, герменевтики чи візіонерства, ні «нової критики», структуралізму, дискурсології...».

Либонь, можна б продовжити цю вдало сформульовану думку, власне, про «намолений храм», споруджений Дмитром Павличком – поетом, перекладачем, літературознавцем, критиком, публіцистом, політиком, дипломатом, громадським діячем... Стільки захоплень, устремлінь, творчих змагань! Цілісна дешифрація досі зробленого міститься у системному виданні «Твори» Дмитра Павличка у десяти томах: перші чотири томи репрезентують оригінальні поезії, що представлена в розвитку; у наступних томах – від п'ятого до десятого – широко подано його потужний перекладацький доробок (К.: Видавництво Соломії

Павличко «Основи», 2010 – 2011). Звісно, виокремити визначальне чи найголовніше у мистецькому вжитку Дмитра Павличка – справа не з легких. Бо тут мусить бути паралель: з ким порівнювати? Йдеться, поза всяким сумнівом, про характерну особистість, сенс якої влучно окреслив Іван Дзюба поняттям подвижник. Цьому десятитомнику передувала ціла низка інших вагомих видань, у т. ч «Українська національна ідея. Статті, виступи, інтерв'ю. Документи» (К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004); «Літературознавство. Критика (К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2007, т. 1: Українська література; т. 2: Світова література), «Вибрані твори у двох томах» (К.: Видавництво «Українська енциклопедія», 2009) та ін. Минулого року майстер знову опублікував двотомний збірник вибраних публіцистичних текстів під вже згаданою назвою «Українська національна ідея» (К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2012). Не для самопохвали один із авторів (М. З.) цих рядків вважає за доцільне зробити акцент: тут міститься також широко закроена розмова з Дмитром Павличком, власне, інтерв'ю «Голос совісті та її сенс, який треба шукати...».

Щойно побачив світ однотомник статей, виступів, інтерв'ю, документів під загальною назвою «Голоси мого життя», її метакритичний дискурс вражає щирим ліризмом, безпосередністю нарративу, філософічним поглядом на ХХ століття, яке Євген Маланюк назвав «залізним». Відтак рецензована книжка охоплює широкий спектр питань, стрижень яких визначає характер літературної та політичної публіцистики. Примітна деталь: цей характер віддзеркалює рух автора з урахуванням життєвого досвіду, а також його складових – факту, події, явища, тенденції, закономірного узагальнення. Це ілюструє зіставлення, приміром, з книжкою «Біля мужнього світла» (К.: Рад. письменник, 1988), збіркою літературно-критичних статей, спогадів і виступів. Матеріали, що увійшли до видання «Голоси мого життя», мають чіткі часові орієнтири. Вони окреслюють період від 1955 – го до 2012 рр. Без сумніву, упродовж останнього десятиріччя його авторський темперамент зримо потужний, якщо цю якість оцінювати саме крізь призму щойно оприлюднених свідчень Павличка як публіциста. Тут проступає множинність уявлень стосовно публіцистичної матриці з огляду на її естетичну й

практичну функції, а також взаємодію різноманітних діяльних чинників. Дмитро Павличко досконало володіє публіцистичними ходами, що виражаються у просторово-часових діях, їхній інтенсивності та пізнавальних функціональних зв'язках. Звісно, одні модельні функції домінують, а інші дещо пригасають. Однак, що дуже суттєво, Павличкові «голоси» від першого десятиліття ХХІ ст. не зазнали деформації суджень, скажімо, з огляду на нотки конформізму чи нонконформізму. Натомість вони де-не-де мали місце у публіцистичних творах 70 – 80-х рр. Наприклад, у таких виступах, як «Молоді зорі», 1978; «Наш співавтор – час», 1982; «Жити правдою», 1986), митець не оминув ілюзорних декларацій, а звідси – зумисного протиставлення помежівних ситуацій. Останнє викликало не полемічний розвиток дії, а радше – той очікуваний тогочасним реципієнтом пафос, що мав пропагандистську спрямованість, зокрема, на рівні поверхневої побудови публіцистичної структури. З цього погляду добре, що Дмитро Павличко особисто зробив спробу відібрати краще з багатого публіцистичного доробку.

Зрозуміло, заслуговують на увагу публіцистичні тексти, що вперше опубліковані на сторінках збірки «Голоси мого життя». Проте й інші матеріали, які вдруге чи втретє «прилипнуть» до зацікавленого читача, творять цілісне висвітлення актуальної проблематики. Переважна більшість позицій містять суспільно значущі твердження, рефлексії, висновки, в основі яких – аргументована заангажованість вагомими ідеями, самобутніми й неприхованими прийомами. Це засвідчують такі зразки Павличкової публіцистики, як, приміром: «Я вірю у невичерпні сили народу», «Золоте ядро Шевченкової творчості», «Про Чорнобильську катастрофу», «Про долю ядерної зброї», «Засвоїти уроки історії», «Україна і світ», «Журнал «Соборність» Олександра Дека» тощо. Національна проблематика – це окремий акцент, що постає під пером публіциста винятково переконливим і художньо містким.

У вступному слові «Голоси мого життя (Замість щоденникових записів)» Дмитро Павличко розгорнув цікаву думку, яку варто виокремити наприкінці нашого відгуку. Ось ця примітна фіксація та її сенс: «З цієї книжки видно, що з молодих літ упродовж усього життя я намагався підносити та обороняти в

літературі все талановите, патріотичне, а в політиці – все, що об'єднувало й націлювало наш народ на здобуття своєї національно-державної незалежності... Ця книжка, власне, про багато днів у моєму житті, коли я нічого іншого не робив, тільки писав про моїх друзів. Тут різні прізвища, книжки, таланти, події, явища, поєднані у моїй свідомості лише обов'язком, що в певний день був найважливішим для мого життя».

Докладний аналіз збірника дає можливість дійти висновку: Дмитро Павличко – тонкий знавець літературно-естетичних тенденцій та суспільних явищ. І повсюди він прагне тієї повноти, яка цілком відповідає потребам адекватного розуміння життєвих реалій та їхньої системної характеристики. Все це свідчить про те, що автор «Двох кольорів» є, безперечно, унікальним майстром публіцистичного жанру. А ще, як це зазначено в «Автобіографії» Дмитра Павличка, він за освітою – учитель, а за фахом – письменник...

Особливий інтерес викликають есе, відгуки на книги побратимів по перу, літературно-критичні нариси, спогади про Максима Рильського, Григорія Тютюнника, Андрія Малишка. Так, у статті «Століття Андрія Малишка» йдеться про маловідомий факт із життя поета, зокрема виступ у Львові на літературному вечорі (1968 рік), де він звернувся до галичан: «Я, воїн Червоної армії, визволяв вас від Польщі 1939 року. Я ходив тоді вулицями Львова, чув українську мову, бачив українські написи на будинках міста. А сьогодні я пройшов тими ж вулицями. Скажіть мені, куди поділася українська мова? Куди подівся Львів Івана Франка? Раби, скажіть мені, навіщо я вас визволяв?» Завершує книгу Д.Павличка поезія «Голос Андрія Малишка» (2012), епіграф до якої – рядки з «Україно моя»: «Україно моя, мені в світі нічого не треба, / Тільки б голос твій чути і ніжність твою берегти».